

Sygn. akt II CSKP 551/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzcyk (przewodniczący)

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa [...] Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w W.
przeciwko A. L.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 16 września 2022 r.,

skargi kasacyjnej pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 6 czerwca 2019 r., sygn. akt V ACa 622/18,

1) oddala skargę kasacyjną

**2) zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 12.500
(dwanaście tysięcy pięćset) zł tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód [...] Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w W. wniósł o zasądzenie w elektronicznym postępowaniu upominawczym od A. L. kwoty 217.260,27 zł, stanowiącej odsetki ustawowe od kwoty kapitału 5.000.000 zł za okres od 1 marca 2013 r. do 30 czerwca 2013 r.; powód nabył wierzytelność od banku.

Pozwana A. L. w sprzeciwie od nakazu zapłaty z 6 maja 2016 r. wniosła o oddalenie powództwa z uwagi na przedawnienie roszczenia.

Powód Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w W. wniósł o zasądzenie od A. L. kwoty 6.584.964,88 zł z odsetkami od kwoty 5.000.000 zł w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za okres od 1 stycznia 2016 r. i od kwoty 1.584.964,88 zł w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu, z czego kwota 5.000.000 zł stanowiła kapitał niespłaconego kredytu, a kwota 1.584.964,88 zł odsetki skapitalizowane na dzień 22 grudnia 2012 r.; powód nabył obie wierzytelności od banku.

Pozwana A. L. w sprzeciwie od nakazu zapłaty wniosła o oddalenie powództwa z uwagi na przedawnienie roszczenia.

Postanowieniem z 13 kwietnia 2017 r. obie sprawy zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Na wypadek uwzględnienia podniesionego przez pozwaną zarzutu przedawnienia, powód wniósł o zastosowanie art. 319 k.p.c. i zastrzeżenie pozwanej prawa powoływania się na ograniczenie odpowiedzialności do spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nr [...] przy ul. [...] nr [...] w W., objętego KW nr [...], prowadzoną przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa, na którym to prawie wierzytelność powoda jest zabezpieczona hipoteką do kwoty 10.000.000 zł oraz do akcji będących przedmiotem zastawu ustanowionego umową z 26 października 2012 r.

Wyrokiem z 30 maja 2018 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 5.000.000 zł, zastrzegając pozwanej prawo do powołania się w postępowaniu egzekucyjnym na ograniczenie

odpowiedzialności do akcji zgromadzonych na rachunku papierów wartościowych oraz rachunku rynku niepublicznego, prowadzonych przez Dom Maklerski [...] S.A., na mocy umowy z 26 października 2012 r., zawartej w celu zabezpieczenia wierzytelności wynikających z umowy kredytu z 23 grudnia 2011 r. (pkt I); w pozostałym zakresie oddalił powództwo (pkt II).

Sąd Okręgowy ustalił, że 23 grudnia 2011 r. pozwana zawarła z Bank S.A. w W. umowę kredytu w kwocie 5.000.000 zł w formie linii kredytowej w jej rachunku bankowym. Udostępnione środki zobowiązała się zwrócić z odsetkami do 21 grudnia 2012 r. 30 lipca 2012 r. strony ustanowiły dodatkowe zabezpieczenia kredytu w formie zastawu rejestrowego na akcjach [...] S.A., a następnie 31 sierpnia 2012 r. i 19 października 2012 r. zmieniły umowę kredytu i ustanowiły dalsze zabezpieczenia do kwoty 10.000.000 zł na należącym do pozwanej spółdzielczym własnościowym prawie do mieszkania nr [...] przy ul. [...] nr [...] w W.. 26 października 2012 r. bank zawarł z pozwaną umowę zastawu zwykłego na wszystkich instrumentach finansowych zgromadzonych na jej rachunkach inwestycyjnych papierów wartościowych oraz rachunku rynku niepublicznego, prowadzonych przez Dom Maklerski [...] S.A. Zastawem objęte zostały również wierzytelności z tytułu środków zapisanych na rachunkach i wszystkie instrumenty finansowe oraz wierzytelności z tytułu środków, które zostaną zapisane na tych rachunkach.

Pozwana nie spłaciła kredytu w terminie i bank wypowiedział jej umowę.

14 stycznia 2013 r. bank wystawił przeciwko pozwanej bankowy tytuł egzekucyjny na kwotę 5.000.000 zł kapitału z ustawowymi odsetkami od 14 stycznia 2013 r. oraz kwotę 144.680,90 tytułem odsetek; 22 marca 2013 r. uzyskał na ten tytuł klauzulę wykonalności do kwoty zadłużenia 10.000.000 zł, a 10 kwietnia 2013 r. wystąpił do komornika z wnioskiem o wszczęcie egzekucji przeciwko pozwanej.

24 kwietnia 2013 r. pozwana skierowała do Bank1 S.A. w W. pismo z propozycją kompleksowej restrukturyzacji zadłużenia kredytowego, a 7 października 2014 r. wystąpiła do komornika prowadzącego egzekucję z deklaracją podjęcia dalszych rozmów z wierzycielami; złożyła też propozycję spłaty długu po

5.000 zł miesięcznie przez 10 lat wraz ze sprzedażą reszty długu za 1 zł lub jednorazowej spłaty w wysokości 250.000 zł przez wykup reszty długu przez członków rodziny lub firmę windykacyjną.

21 sierpnia 2015 r. miała miejsce licytacja należącego do pozwanej spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego. Postanowieniem z 21 sierpnia 2015 r. sąd udzielił przybicia tego prawa na rzecz licytanta. Egzekwującymi wierzycielami był Bank2 S.A. i Bank3 S.A. w W..

23 grudnia 2015 r. Bank S.A. w W. sprzedał powodowi podlegającą egzekucji wierzytelność w stosunku do pozwanej w wysokości 5.000.000 zł (kapitał), 68.950,89 zł (odsetki umowne), 75.740,01 (odsetki podwyższone - karne) 1.657.534,25 (odsetki ustawowe), zabezpieczoną hipoteką na prawie do lokalu i zastawem na akcjach.

28 stycznia 2016 r. Bank S.A. poinformował komornika o sprzedaży wierzytelności. Postanowieniem z 3 marca 2016 r. komornik zawiesił postępowanie i wezwał powoda do przedłożenia klauzuli wykonalności upoważniającej do egzekucji wierzytelności na jego rzecz. 21 kwietnia 2016 r. komornik podjął zawieszone postępowanie i umorzył postępowanie egzekucyjne, ze względu na to, że powód jako nabywca wierzytelności nie przedłożył tytułu wykonawczego upoważniającego do egzekucji na jego rzecz.

28 stycznia 2016 r. powód bezskutecznie wystąpił o zawezwanie pozwanej do próby ugodowej.

Postanowieniem z 10 lutego 2016 r., prawomocnym od 26 maja 2016 r., sąd przysądził na rzecz licytanta prawo do lokalu mieszkalnego, a 7 kwietnia 2016 r. powód wystąpił o uwzględnienie go w planie podziału sumy uzyskanej z egzekucji z tego prawa jako wierzyciela hipotecznego, w oparciu o art. 1036 § 1 pkt 3 k.p.c.

Postanowieniem z 10 maja 2017 r., prawomocnym od 1 lipca 2017 r., sąd zatwierdził plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji z prawa do lokalu mieszkalnego. Uczestniczył w nim Bank4 S.A. jako wierzyciel hipoteczny egzekwujący, który został zaspokojony w 100 %, tj. kwotą 353.228,20 zł i powód,

jako nieegzekwujący wierzyciel hipoteczny, który częściowo został zaspokojony na kwotę 26.179,88 zł, pozostawioną na rachunku depozytowym Ministra Finansów. Wszystkie hipoteki uległy wykreśleniu 16 stycznia 2018 r.

Sąd Okręgowy uznał, że wszczęcie postępowania egzekucyjnego prowadzonego z inicjatywy banku przeciwko pozwanej spowodowało przerwę biegu przedawnienia roszczenia o wierzytelność w stosunku do tego wierzyciela, a skutku tego – skoro już zaistniał – nie mogły wywołać ani wzmocnić oświadczenia pozwanej z 24 kwietnia 2013 r. skierowane do banku jako wierzyciela egzekwującego z propozycją kompleksowej restrukturyzacji zadłużenia kredytowego oraz z 7 października 2014 r. skierowane do komornika, o gotowości podjęcia dalszych rozmów z wierzycielami i propozycji spłaty po 5.000 zł miesięcznie przez 10 lat wraz ze sprzedażą reszty długu za 1 zł lub jednorazowej spłaty w wysokości 250.000 zł przez wykup reszty długu przez członków rodziny lub firmę windykacyjną. Z art. 124 § 2 k.c. wynika termin, do którego trwa zawieszenie biegu przedawnienia. Postępowanie egzekucyjne zostało przez komornika umorzone 21 kwietnia 2016 r. i wówczas upadły skutki przerwy biegu przedawnienia spowodowanej wnioskiem o wszczęcie egzekucji na rzecz poprzedniego wierzyciela; na rzecz powoda skutki te nie działały.

Po umorzeniu postępowania egzekucyjnego, przedawnienie rozpoczęłoby bieg na nowo (art. 124 k.c.), jednak w tych samych granicach podmiotowych, wyznaczonych brzmieniem tytułu wykonawczego.

Sąd Okręgowy uznał zarzut przedawnienia zgłoszony przez pozwaną za zasadny. Roszczenia banku o zwrot kwoty kredytu zaciągniętego przez pozwaną stały się wymagalne 22 grudnia 2012 r., a skoro czynności banku zmierzające do zaspokojenia należności (wystawienie bankowego tytułu egzekucyjnego, uzyskanie klauzuli wykonalności, wszczęcie egzekucji) nie przerywały biegu przedawnienia roszczenia także na rzecz powoda, to przedawnienie to należy liczyć od 22 grudnia 2012 r. Wierzytelność nabyta przez powoda przedawniła się z upływem 3 lat, tj. 22 grudnia 2015 r., gdyż pochodziła z czynności wynikającej z działalności gospodarczej pierwotnego wierzyciela (art. 118 k.c.). Powód 23 grudnia 2015 r. nabył wierzytelność już przedawnioną. Wobec jednak rzeczowego zabezpieczenia

tej wierzytelności, Sąd Okręgowy uznał, że powód może zaspokoić należność główną (kapitał) z akcji zgromadzonych na rachunkach inwestycyjnych, obciążonych przez pozwaną 26 października 2012 r. zastawem i zastrzegł pozwanej prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie jej odpowiedzialności do tego przedmiotu zabezpieczenia.

Wyrokiem z 6 czerwca 2019 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił zaskarżony apelacją powoda wyrok Sądu Okręgowego z 30 maja 2018 r. w ten sposób, że zasądził na jego rzecz dochodzoną kwotę z odsetkami i pominął zastrzeżone na rzecz pozwanej uprawnienie do powoływania się na ograniczenie egzekucji do przedmiotu zabezpieczenia zastawem na papierach wartościowych.

Sąd Apelacyjny zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego i uzupełnił je o dane na temat okoliczności sporządzenia przez pozwaną oświadczenia z 24 kwietnia 2013 r., skierowanego do banku w celu uzyskania akceptacji dla kompleksowej restrukturyzacji jej zadłużenia kredytowego. Sąd Apelacyjny wskazał, że pismo pozwanej z 24 kwietnia 2013 r. nie zostało złożone do akt postępowania egzekucyjnego, lecz bezpośrednio do banku. Pismem tym posłużył się w niniejszym postępowaniu powód jako nabywca wierzytelności, gdyż bank wydał mu je w posiadanie zbywając wierzytelność. Sąd Apelacyjny stwierdził, że to oświadczenie skierowane do wierzyciela jest nieprawidłowym uznaniem długu, przerywającym bieg przedawnienia roszczenia o wierzytelność ze skutkiem także dla jej nabywcy. Pozwana złożyła w piśmie jednoznaczne i stanowcze oświadczenie wiedzy o zadłużeniu, którego nigdy nie odwołała (art. 123 § 1 pkt 2 k.c.). Zaproponowała przy tym warianty rozliczenia zadłużenia.

W piśmie złożonym 7 października 2014 r. w toku postępowania egzekucyjnego dotyczącego uznanej wierzytelności, w propozycji spłaty zadłużenia pozwana wskazywała, że czyni to „w celu podjęcia dalszych rozmów z wierzycielem”, z czego Sąd Apelacyjny wywiódł, że pismo to stanowiło „kolejną” propozycję spłaty zadłużenia przez pozwaną lub „kontynuację” rozmów co do spłaty zadłużenia pozwanej wobec banku. Oświadczenie o uznaniu długu zawarte w piśmie z 24 kwietnia 2013 r. dotarło do wiadomości wierzyciela, a pismo z 7 października 2014 r. stanowi propozycję „podjęcia dalszych rozmów”

z wierzycielami. W odpowiedzi na pismo pozwanej (dłużniczki) z 7 października 2014 r., komornik sądowy prowadzący postępowanie z wniosku banku w piśmie z 16 października 2014 r. wyjaśnił, że wierzyciel jej oświadczenie zaakceptował. Wynika z tego, że komornik przekazał wierzycielowi propozycje pozwanej. Poddając analizie całość zachowania pozwanej, Sąd Apelacyjny przyjął, że składając propozycję restrukturyzacji zadłużenia, rozliczenia się z długu (oświadczenie z 24 kwietnia 2013 r.) oraz pismo z 7 października 2014 r. złożone „w celu podjęcia dalszych rozmów z wierzycielem”, pozwana utwierdzała wierzyciela w tym, że jako lojalny dłużnik zamierza spłacić swój dług, którego ani wysokości, ani zasady zwrotu nigdy nie kwestionowała.

Czynność pozwanej w postaci przerwania biegu przedawnienia na skutek uznania długu z 24 kwietnia 2013 r. (uznanie niewłaściwe) skutkowało tym, że nie uległo przedawnieniu roszczenie powoda, jako nabywcy wierzytelności od banku. Powód 15 marca 2016 r. wniósł pozew o zapłatę, a 28 stycznia 2016 r. złożył wniosek o wezwanie do ugody; kolejny pozew złożył 25 lutego 2016 r. Do upływu terminu przedawnienia po przerwie mogło najwcześniej dojść z dniem 24 kwietnia 2016 r.

Zgodnie z art. 509 § 2 k.c. nabywca wierzytelności wchodzi w pełnię praw i obowiązków poprzednika z tym również skutkiem, że w stosunku do niego przysługują dłużnikowi wszelkie zarzuty, jakie przysługiwały mu wobec pierwotnego wierzyciela. Zatem na skutek przelewu wierzytelności (nieprzedawnionej wskutek czynności dłużniczki), nie uległ zmianie sam stosunek prawny, w jakim pozwana pozostawała z bankiem, a zmiana dotyczyła jedynie osoby wierzyciela.

Niezależnie od powyższego, podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia roszczenia Sąd Apelacyjny uznał w okolicznościach sprawy za sprzeczny z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.). Stwierdził też, że pozwana nie kwestionowała przedstawionego przez powoda wyliczenia dochodzonej od niej wierzytelności.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego z pozwana zarzuciła, że orzeczenie to zostało wydane z naruszeniem prawa materialnego, tj.: - art. 123 §

1 pkt 2 k.c. przez błędną wykładnię i przyjęcie, iż doszło do przerwania biegu przedawnienia dochodzonego roszczenia na skutek jego uznania przez pozwaną, w wyniku rozpoczęcia przez pozwaną prowadzenia rozmów ugodowych z bankiem w zakresie restrukturyzacji zadłużenia pozwanej w czasie prowadzenia przez bank postępowania egzekucyjnego na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego; - art. 123 § 1 pkt 2 k.c. przez błędną wykładnię i przyjęcie, iż „doszło do przerwania biegu przedawnienia roszczenia dochodzonego w pozwie, na skutek uznania, iż bank, który prowadził postępowanie egzekucyjne na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego może przenieść na następcę prawnego z tytułu umowy o przeniesienie wierzytelności również oświadczenia dłużnika kierowane do banku w wyniku rozpoczęcia przez dłużnika rozmów ugodowych z bankiem w zakresie restrukturyzacji zadłużenia pozwanej w czasie prowadzenia przez bank postępowania egzekucyjnego, gdy „dłużnik nie wyraził zgody na przeniesienie swojego stanowiska kierowanego do banku na rzecz następcy prawnego banku”; - art. 123 § 1 pkt 2 k.c. przez błędną wykładnię i przyjęcie, iż może dojść do przerwania biegu przedawnienia roszczenia dochodzonego w pozwie po wydaniu bankowego tytułu egzekucyjnego i wszczęciu postępowania egzekucyjnego na jego podstawie, na podstawie oświadczenia wiedzy dłużnika o prowadzeniu postępowania egzekucyjnego i rozpoczęciu przez dłużnika rozmów ugodowych z bankiem w zakresie restrukturyzacji zadłużenia pozwanej w czasie prowadzenia przez bank postępowania egzekucyjnego na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego, z nadaną klauzulą wykonalności przez sąd.

Pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Powód wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W art. 123 § 1 pkt 2 k.c., którego naruszenia zarzuca pozwana, ustawodawca wskazał, że zdarzeniem powodującym przerwanie biegu przedawnienia jest uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której ono przysługuje. W orzecznictwie ustalony jest pogląd, że do uznania roszczenia ze

skutkiem w postaci przerwania biegu przedawnienia może dojść przez każde zachowanie się zobowiązanego, które – choćby nie wyrażało zamiaru wywołania tego skutku – dowodzi świadomości zobowiązanego istnienia roszczenia i tym samym uzasadnia przekonanie uprawnionego, że zobowiązany uczyni zadość roszczeniu (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 19 września 2002 r., II CKN 1312/00; z 15 listopada 2007 r., II CSK 34 II CSK 347/07; z 25 marca 2010 r., I CSK 457/09; z 16 lutego 2012 r., III CSK 208/11 i z 9 maja 2013 r., II CSK 602/12). Przepisy nie ograniczają możliwości złożenia przez dłużnika oświadczenia o powyższych cechach tylko do okresu przed powstaniem warunków pozwalających wierzycielowi na prowadzenie egzekucji wierzytelności, której oświadczenie ma dotyczyć. Trzeba przy tym podkreślić, że bankowy tytuł egzekucyjny będący w okolicznościach sprawy podstawą czynności egzekucyjnych skierowanych przeciwko pozwanej, nie korzysta z tych samych atrybutów co orzeczenie sądowe, gdy chodzi o pewność co do stwierdzonej nim wierzytelności i stabilność tego stwierdzenia (art. 366 i 365 k.p.c.). Niczego w tym zakresie nie zmienia nadanie takiemu tytułowi egzekucyjnemu sądowej klauzuli wykonalności, gdyż w postępowaniu klauzulowym sąd nie weryfikuje okoliczności materialnoprawnych, z których można by wyprowadzać stanowcze wnioski co do tego, czy stwierdzona bankowym tytułem egzekucyjnym wierzytelność istnieje i w jakiej wysokości. Dłużnik, przeciwko któremu taki tytuł został wydany, oczywiście może bronić się przed egzekucją nie tylko kwestionując formalne przesłanki decydujące o dopuszczalności jej prowadzenia, ale i przesłanki merytoryczne. Dłużnik może też takiej obrony nie podejmować i – tak jak pozwana – złożyć już po wydaniu tytułu egzekucyjnego oświadczenie będące uznaniem długu.

Sąd Apelacyjny dokładnie przeanalizował oświadczenie złożone przez pozwaną jej wierzycielowi – bankowi 24 kwietnia 2013 r., z którego niewątpliwie wynika, że pozwana wie o zadłużeniu i tytule, z którego ono wynika oraz deklaruje gotowość zaspokojenia interesu wierzyciela wskazując zarazem formy, w jakich może to nastąpić. Takie oświadczenie pozwanej niewątpliwie miało przytoczone wyżej cechy uznania niewłaściwego długu.

Nie ma racji pozwana, jakoby o wyniku postępowania w sprawie zadecydowało przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, że „bank (...) może przenieść na następcę prawnego z tytułu umowy o przeniesienie wierzytelności również oświadczenia dłużnika kierowane do banku w wyniku rozpoczęcia przez dłużnika rozmów ugodowych z bankiem”, podczas gdy pozwana jako „dłużnik nie wyraziła zgody na przeniesienie swojego stanowiska kierowanego do banku na rzecz następcy prawnego banku”. Sąd Apelacyjny trafnie ocenił, że oświadczenie złożone przez pozwaną w piśmie do banku miało znaczenie dla statusu wierzytelności, która przysługiwała bankowi w stosunku do pozwanej, czyniło bowiem tę wierzytelność uznaną przez dłużnika. Miało zatem także znaczenie dla sytuacji prawnej powoda jako nabywcy wierzytelności, na którego w następstwie cesji przeszło nie oświadczenie pozwanej z 24 kwietnia 2013 r., lecz wierzytelność w stanie, jaki był konsekwencją jego złożenia, a zatem – wierzytelność uznana przez pozwaną.

W sposób sprzeczny z ustaleniami stanowiącymi podstawę rozstrzygnięcia pozwana zarzuca natomiast, jakoby Sąd Apelacyjny przypisał cechy uznania niewłaściwego oświadczeniom procesowym, które składała w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym z inicjatywy banku. W uzupełnionych ustaleniach faktycznych Sąd Apelacyjny przedstawił okoliczności składania przez pozwaną kolejnych oświadczeń dotyczących jej zadłużenia kredytowego wobec banku, treść tych oświadczeń, z których oświadczenie z 24 kwietnia 2013 r. nie było pismem procesowym skierowanym do organu egzekucyjnego, lecz oświadczeniem dłużnika skierowanym do bezpośrednio do wierzyciela. Do tego oświadczenia nawiązywały już tylko kolejne (pismo z 7 października 2014 r.), w przekazywaniu których pomiędzy stronami w pewnym sensie pośredniczył komornik prowadzący postępowanie egzekucyjne.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 108 § 1 i art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 8 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 265), jak w sentencji.

[as]

